

Шляхи інтеграції культурної спадщини олімпійського руху в зміст загальноосвітніх навчальних предметів

Національний університет фізичного виховання і спорту України (м. Київ)

Постановка наукової проблеми та її значення. Не викликає сумніву те, що гармонійний розвиток особистості передбачає вплив на дитину різних видів мистецтва, завдяки якому можливе формування морального обличчя особистості. Особливого значення набуває залучення учнів до багатющих традицій світової й вітчизняної культури, гідне місце серед яких посідає культурна спадщина міжнародного олімпійського руху.

У навчально-виховному процесі наочність, а саме постійне використання в системі навчальних дисциплін творчого потенціалу творів образотворчого й інших видів мистецтва традиційно оцінюється як один із дієвих засобів, покликаних позитивно вплинути на розвиток учнів, на формування їхніх морально-естетичних поглядів. Використання творів мистецтва позитивно впливає на реалізацію навчальних, розвивальних і виховних завдань [1, 2].

Не даремно К. Стронг (США) звертає увагу на важливість уключення до системи освіти школярів: дослідження діяльності живописців, поетів, скульпторів, ораторів, танцюристів під час ритуальних церемоній, архітекторів і музикантів, які мають стосунок до сфери спорту й Олімпійських ігор; вивчення споруд у місцях проведення змагань; постановку драматичних п'єс і театральних сцен з історії олімпійського минулого та подій із життя стародавніх; дослідження паралелей між ідеалами давнини й багатьма аспектами сучасного олімпізму, проблеми моральності [4].

Мета статті – перевірити ефективність використання творів мистецтва, пов'язаних з олімпійським рухом, у процесі викладання предметів гуманітарного циклу на здатність школярів до саморозвитку, творчої діяльності, залучення до олімпійського руху.

Методи та організація дослідження – аналіз науково-методичної літератури з проблеми дослідження та навчально-методичних програм закладів загальної середньої освіти, анкетування, методи статистичної обробки даних.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Результати констатувального експерименту, у якому брали участь 172 учні 8-х класів та 148 учителів Чернівецької, Чернігівської, Волинської обл., м. Києва й Вінниці, дали змогу визначити позитивне ставлення та зацікавленість учасників навчально-виховного процесу (школярів і вчителів) до використання мистецьких творів, пов'язаних із культурною спадщиною олімпійського руху в навчально-виховному процесі школи.

В. В. Рубцов звертає увагу на важливість образно-сислової опори для розвитку понять підлітка не як абстрактного поняття, а у вигляді реального образу героя, що особливо важливо в підлітковому віці. Секрет дієвості цього способу полягає в тому, що дитина безпосередньо й невимушено на невербальному рівні стикається з внутрішнім світом особистості [3].

Розглядаючи школу як середовище для інтеграції олімпійської освіти, ми розробили методичні рекомендації для використання надбань культурної спадщини олімпійського руху в процесі освітньої діяльності під час викладання предметів гуманітарного циклу.

Нами вивчено та проаналізовано навчальні програми для 8-го класу з історії, географії, світової літератури, фізичної культури, інтегрованого курсу «Мистецтво», затверджені МОН України. Визначено теми, під час викладання яких доречно використовувати твори мистецтва, пов'язані з історією олімпійського руху, Олімпійських ігор. Із цією метою нами розроблено відповідні методичні рекомендації для вчителів. Методичні рекомендації містять твори мистецтв, їх назву, автора, місце зберігання та інформацію про їх зв'язок з олімпійським рухом.

У ході впровадження розроблених нами методичних рекомендацій із використання в процесі викладання навчальних предметів культурної спадщини олімпійського руху школярі повинні були отримати досить широке уявлення про духовно-моральне життя різних етапів розвитку суспільства на прикладах історії й культури, ознайомитися з культурно-історичними надбаннями світової культури різних цивілізацій та найважливішими духовно-моральними цінностями.

Формувальному етапу педагогічного експерименту передували спілкування з педагогічними колективами експериментальних закладів освіти з питань використання методичних рекомендацій під час підготовки й проведення уроків. У контрольній групі шкіл уроки загальноосвітніх предметів проводились у звичному порядку.

У кінці навчального року ми здійснили повторне опитування через анкетування школярів й отримали такі результати в групі експериментальних шкіл.

Педагогічний колектив гімназії м. Сторожинець зосередив свою увагу на використанні культурної спадщини олімпійського руху в процесі викладання історії, літератури та фізичної культури.

Знайомство школярів із творами мистецтва, рекомендованих нами, у процесі набуття учнями знань позитивно позначилися на збільшенні їхньої обізнаності зі світовими культурними цінностями, підвищили не лише їхню загальну, а й особисту фізичну культуру. Так, 70,37 % школярів усвідомили тісний зв'язок спорту й мистецтва, значущість мистецтва в діалозі культур. На 11,11 % збільшилася кількість учнів, які зрозуміли та відчули, що світові культурні цінності, пов'язані з олімпійським спортом, позитивно впливають на розширення їхнього світогляду, підвищення рівня знань із навчальних предметів, загальну культуру, мотивацію до занять спортом.

Варто відзначити, що вчителі у своїй роботі стали ширше використовувати проведення музейних уроків та екскурсій зі школярами на художні виставки й музеї.

Хорошим доповненням до знайомства школярів із творами мистецтв під час позаурочної діяльності було проведення в навчальному закладі конкурсів на кращий дитячий малюнок і літературний твір на рекомендовану нами тему «Олімпійський спорт: історія і сьогодення».

Педагогічному колективу гімназії смт Варва рекомендовано використовувати шедеври світової культури, пов'язані зі спадщиною олімпійського руху в процесі викладання літератури, історії, географії, фізичної культури, інтегрованого курсу «Мистецтво».

Результати констатувального експерименту, проведеного в цьому навчальному закладі, свідчать про те, що використання мистецьких творів підвищили мотивацію учнів до відвідування музеїв на 17,86 %, бажання школярів ознайомитися з творами мистецтва стосовно історії олімпійського руху на 21,43 %.

На 25,00 % збільшилася кількість школярів, які побачили й усвідомили тісний зв'язок культури й спорту. Кількість учнів, які зрозуміли та відчули вплив цінностей світової культури, пов'язаних з олімпійським спортом, на розширення світогляду, підвищення рівня знань із навчальних предметів та загальну культуру збільшилася на 28,57 %, а на появу (або посилення) в них бажання займатися спортом – на 46,43 %.

Також позитивним результатом нашого дослідження можна вважати й те, що на 3,57 % збільшилася кількість учнів, які ознайомилися з олімпійськими цінностями, причому заслуга в цьому відводиться учителям.

Варто відзначити, що в закладі освіти збільшилася кількість школярів, членів Малої олімпійської академії, які обрали теми для своїх науково-дослідних робіт, пов'язані з єднанням спорту й культури.

Обговорюючи спільно з адміністрацією школи № 78 м. Києва проведення формуального експерименту, ми виходили з того, що виховання гармонійно розвиненої особистості можливо ефективно здійснювати за умови вдосконалення навчально-виховного процесу, наявності навчально-матеріальної бази, позитивного ставлення вчителів до впровадження олімпійської освіти.

Важливою рисою роботи педагогічного колективу школи є розуміння того, що сутність школяра найбільш повно розкривається за умови органічного поєднання навчальної та позаурочної творчої діяльності.

В основу концепції діяльності цього закладу освіти покладено поєднання розумового, фізичного й естетичного виховання.

Виходячи з умов столичного навчального закладу, ми пропонували запровадити використання мистецьких творів у процесі викладання історії, літератури, географії, фізичної культури, інтегрованого курсу «Мистецтво».

Результати експерименту свідчать про позитивні результати, що відбулись у підході вчителів до підбору форм роботи з навчального предмета та у свідомості школярів. Так, у школі більше уваги стали приділяти музейній педагогіці, про що свідчить збільшення відвідуваності школярами музеїв і художніх виставок на 37,50 %. На 21,88 % підвищився показник усвідомлення учнями зв'язку культури й спорту. На 25 % більше виявилось школярів, які мають бажання ознайомитися з творами мистецтва, пов'язаними з історією олімпійського руху. Важливо відзначити, що на 25 % зросла кількість учнів, котрі усвідомили, що світові культурні цінності, пов'язані з олімпійським спортом, позитивно впливають на розширення світогляду, підвищення рівня їхніх знань із навчальних предметів, загальну культуру та мотивацію до занять спортом.

Позитивним результатом експерименту виявилось й те, що на 21,87 % збільшилася кількість школярів, які ознайомлені з олімпійськими цінностями.

За підсумками експерименту можемо констатувати, що, використовуючи наші рекомендації, відсоток використання мистецьких творів у процесі викладання гуманітарних навчальних предметів загалом в експериментальних навчальних закладах збільшився (рис. 1).

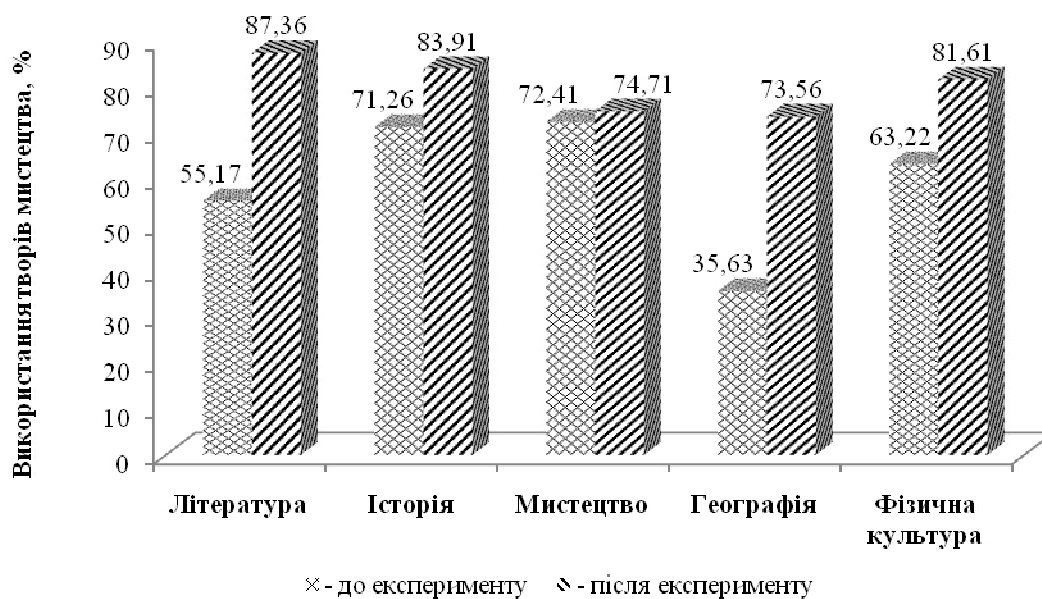

Рис. 1. Використання творів мистецтв у процесі викладання гуманітарних предметів в експериментальних закладах освіти, %

Порівнюючи результати експериментальних і контрольних закладів освіти (табл. 1), можемо констатувати збільшення всіх обраних нами показників.

У результаті педагогічного експерименту обрані нами показники, експериментальної групи статистично значуще перевищують відповідні показники контрольної групи.

Аналізуючи діяльність експериментальних закладів освіти, варто зазначити, що досягненню позитивних результатів сприяло органічне поєднання цілеспрямованого застосування дидактичного матеріалу, пов'язаного з культурною спадщиною олімпійського руху, у процесі навчально-виховної та позаурочної роботи зі школярами.

Висновки й перспективи подальших досліджень. Результати досліджень свідчать, що насиченість освітнього процесу цінностями світової культури, зокрема творами мистецтв, пов'язаних з історією олімпійського руху, сприяє саморозвитку, творчій діяльності, залученню до олімпійського руху та його цінностей школярів підліткового віку.

Таблиця 1

Порівняльна таблиця ефективності використання культурної спадщини олімпійського руху в навчально-виховному процесі учнів 8-х класів експериментальних та контрольних закладів освіти

Показник	Група закладів освіти	До експерименту		Після експерименту		Різниця після й до експерименту, %	Рівень значимості різниці до й після експерименту, p
		n	% від загальної кількості	N	% від загальної кількості		
Кількість школярів, які відвідують мистецькі виставки та музеї	Експериментальна група загалом, n=87	14	16,09	36	41,38	+25,29	0,001
	Контрольна група загалом, n=85	16	18,82	17	20,00	1,18	1,00
	Статистична значущість різниці між експериментальною та контрольною групами	0,691		0,003			

Кількість школярів, які обізнані про зв'язок культури й спорту	Експериментальна група загалом, n=87	45	51,72	63	72,41	+20,69	0,001
	Контрольна група загалом, n=85	43	50,59	48	56,47	+5,88	0,074
	Статистична значущість різниці між експериментальною та контрольною групами	1,000		0,038			
Кількість школярів, які бажають ознайомитися з творами мистецтва, пов'язані з історією олімпійського руху	Експериментальна група загалом, n=87	53	60,92	74	85,06	+24,14	0,001
	Контрольна група загалом, n=85	55	64,71	56	65,88	+1,18	1,00
	Статистична значущість різниці між експериментальною та контрольною групами	0,639		0,004			
Кількість школярів, які підвищили рівень знань із навчальних предметів та загальної культури	Експериментальна група загалом, n=87	440	45,98	62	71,26	+25,29	0,001
	Контрольна група загалом, n=85	41	48,24	42	49,41	+1,18	1,00
	Статистична значущість різниці між експериментальною та контрольною групами	0,879		0,005			
Кількість школярів, які знайомі з олімпійськими цінностями	Експериментальна група загалом, n=87	55	63,22	74	85,06	+21,84	0,001
	Контрольна група загалом, n=85	57	67,06	59	69,41	+2,35	0,450
	Статистична значущість різниці між експериментальною та контрольною групами	0,611		0,018			
Кількість школярів, які займаються спортом	Експериментальна група загалом, n=87	47	54,02	69	79,31	+25,29	0,001
	Контрольна група загалом, n=85	52	61,18	54	63,53	+2,35	0,450
	Статистична значущість різниці між експериментальною та контрольною групами	0,357		0,028			

Наявність творів мистецтва, що розкривають культурну спадщину олімпійського руху, у системі викладання гуманітарних предметів навчального плану, сприяє зміцненню міжпредметних зв'язків і реалізації теоретичного, фізкультурно-спортивного, культурологічного, інформаційного, екологічного, краєзнавчого, художньо-естетичного напрямів навчально-виховного й позаурочного процесу закладів освіти.

Джерела та література

1. Єрмолова В. М. Олімпійська освіта: теорія і практика : навч. посіб. / В. М. Єрмолова. – Київ, 2011. – 335 с.
2. За загальною редакцією Бубки С. Н. та Булатової М. М. 25 років разом Олімпійська освіта. – Київ : [б. в.], 2017. – 128 с.
3. Рубцов В. В. Образовательная среда школы как фактор психического развития учащихся / В. В. Рубцов, К. Н. Поливанова. – Москва : ПИ РАО, 2007 – 288 с.
4. Strong Clinton. Marketing Olympism in the schools / Clinton Strong // Report of the International Sessions for Educationists 1973–1977–1979, Ancient Olympia. – НОС, Athens, 1980. – P. 378–381

Анотації

У статті розглянуто вплив культурної спадщини олімпійського руху на розширення світогляду школярів підліткового віку, їх саморозвиток, підвищення мотивації до занять спортом та творчої діяльності, залучення до олімпійського руху і його цінностей.

Дослідження дало підставу констатувати, що наявність творів мистецтва, пов'язаних із культурною спадщиною олімпійського руху, у системі викладання предметів гуманітарного циклу типового навчального плану для 8-х класів закладів загальної середньої освіти сприяє зміцненню й розширенню міжпредметних зв'язків, реалізації теоретичного, фізкультурно-спортивного, екологічного, культурологічного, краєзнавчого, художньо-естетичного, інформаційного напрямів навчально-виховного та позаурочного процесів закладів освіти.

Ключові слова: олімпійська освіта, олімпійський рух, культурна спадщина, освітній процес, школярі, мистецтво.

Ирина Кроль. Пути интеграции культурного наследия олимпийского движения в содержание учебных предметов. В статье рассмотрено влияние культурного наследия олимпийского движения на расширение

мировоззрения школьников подросткового возраста, их саморазвитие, повышение мотивации к занятиям спортом и творческой деятельности, привлечению к олимпийскому движению и его ценностям.

Исследования позволили констатировать, что наличие произведений искусства, связанных с культурным наследием олимпийского движения в системе преподавания предметов гуманитарного цикла типичного учебного плана для 8-х классов учреждений общего среднего образования, способствует укреплению и расширению межпредметных связей, реализации теоретического, физкультурно-спортивного, экологического, культурологического, краеведческого, художественно-эстетического, информационного направлений учебно-воспитательного и внеурочного процессов учебных заведений.

Ключевые слова: олимпийское образование, олимпийское движение, культурное наследие, образовательный процесс, школьники, искусство.

Iryna Krol. The Ways of Integration of the Cultural Heritage of the Olympic Movement Into the Content of the General School Subjects. The article examines the influence of the cultural heritage of the Olympic movement on the expansion of the worldview of adolescent pupils, their self-development, enhancement of motivation for sports and creative activity, involvement to the Olympic movement and its values.

Studies allowed to recognize that the works of art which are related to the cultural heritage of the Olympic movement in the school system of the humanitarian subjects of the standard curriculum for the 8th classes of the comprehensive secondary school; it promotes strengthening and expansion of interpersonal relations, the implementation of theoretical, physical, cultural and sportive, ecological, regional, informational, artistic and aesthetic directions of educational and extracurricular processes of schools.

Key words: the Olympic education, the Olympic movement, cultural heritage, educational process, schoolchildren, art.